

8 maja

SEKCJA „A”: **Autorzy bizantyjscy i piśmiennictwo wschodnie:** Lia Raffaella Cresci (Genova), *Dialettica parola-silenzio nei Contaci di Romano il Melodo*; Arianna Rotondo (Catania), *Il „silenzio eloquente” nella Parafrasi di Nonno di Panopoli*; Peter Bruns (Bamberg), *Das „Wort des Gedankens” bei Bardesanes und den syrischen Kirchenvätern*; Alessandro Orengo (Pisa), *Le ragioni del silenzio nella letteratura armena dei primi secoli (V-VII secolo)*.

SEKCJA „B”: **Pismo święte – różna tematyka:** Mario Cimosà (Roma) – *Gillian Bonney (Roma), Job between „words and silence”: in the Bible and the exegesis of some Fathers of the Church*; Domenico Ciarlo (Genova), *Interpretazioni patristiche di Qo 3,7: c’è un tempo per tacere e uno per parlare*; Jean-Noël Guinot (Lyon), *Des silences de l’écriture au silence de l’exégète*; Thomas Graumann (Cambridge), *Das Schweigen der Akten: non-verbale Interaktion auf den Konzilien der Alten Kirche*; Arduino Maiuri (Roma), *La polisemia del silenzio nel mondo latino tra politica, diritto e religione*.

SEKCJA OGÓLNA (**przewodniczący: prof. Antonio Nazzaro**): Giulia Piccaluga (Roma), *Aspettando che il logos si incarni. Parlare e tacere nelle religioni del mondo classico*.

Tak w streszczeniu przedstawiał się bogaty program obrad. Kongresowi towarzyszył jak zwykle także program towarzyski, w zakres którego weszło m.in. przyjęcie, które odbyło się w ogrodzie Instytutu „Augustinianum”. Jak można zdać sobie sprawę chociażby z wyżej wymienionych zagadnień, tematyka XXXIX „Dni Augustiańskich” była bogata i została ukazana z różnorodnych stron przez znanych badaczy przedmiotu. Sam kongres, jak ufamy, przyczyni się – szczególnie wówczas, gdy ukażą się drukiem jego akta – do głębszego poznania tego jakże ważnego zagadnienia, jakim jest zagadnienie przekazu słownego i milczenia w starożytności nie tylko chrześcijańskiej, ale także i pogańskiej.

Bazyli Degórski, O.S.P.P.E. – Rzym, Angelicum

2. XLV MIĘDZYNARODOWY KONGRES STUDIÓW MEDIWISTYCZNYCH – KONFERENCJA STUDIÓW CYSTERSKICH (Kalamazoo, 13-16 V 2010)

Długoletnią tradycją Instytutu Mediewistycznego Uniwersytetu West Michigan w Kalamazoo (USA), jest organizowanie dorocznych **Kongresów Studiów Mediewistycznych**. Taki kongres miał również miejsce w tym roku, już po raz czterdziesty piąty. Wieloletnia tradycja tych kongresów pozwoliła Instytutowi wypracować praktykę ich organizowania. Jak zawsze, pierwszy etap obejmował zebranie propozycji tematów sesji wraz z wykładami badaczy z całego świata i nadsyłanie ich do 15 września roku poprzedzającego kongres, by później specjalna komisja kwalifikacyjna oceniła i podzieliła otrzymany materiał. Następnie, po powiadomieniu zainteresowanych

prelegentów, wydrukowano książkę informacyjną Kongresu, który tradycyjnie przypada na końcowe dni tygodnia w pierwszej połowie maja: od czwartku do niedzieli włącznie; tym razem były to dni: 13-16 maja.

W tym roku przewidziano 605 sesji obejmujących wszelkie aspekty życia całego świata średniowiecznego. Wykłady, jak zwykle, odbywały się w trzech terminach czasowych: przed południem pierwsza sesja (10:00-11:30) i po południu dwie następne (13:30-15:00; 15:30-17:00). W czwartek i piątek wieczorem była jeszcze dodatkowa sesja (19:30-21:00).

Gościnnie ze swoimi wykładami plenarnymi wystąpili: Thomas E. Burman (Uniwersytet Tennessee-Knoxvill) ze swoim odczytem: *Dlaczego łacińskie kuranty były produkowane w chrześcijańskiej Hiszpanii, lecz nigdy tam nie czytane. Refleksje na temat hiszpańskiej kultury chrześcijańskiej w przeciągu całego XII wieku* (piątek), oraz Kathryn Kerby-Fulton (Uniwersytet Notre Dame) z wykładem: „*Klerykalny proletariats*” i *powstanie języka angielskiego: Nowe spojrzenie na XIV-wieczne powstawanie książek* (sobota). Kongresowi towarzyszyły również projekcje okolicznościowych filmów oraz koncertu prezentującego muzykę z czasów wypraw krzyżowych.

Jak co roku, integralną częścią Kongresu Mediewistycznego wkomponowaną w jego strukturę jest organizowana przez Instytut Cysterski **Konferencja Studiów Cysterskich**. Tegoroczna Konferencja poświęcona była 900. rocznicy urodzin Aelreda z Rievaulx, jednego z najbardziej wpływowych cystersów dwunastowiecznej Anglii. Właśnie jemu poświęcono najwięcej miejsca, bo aż 7 sesji.

Pierwsza sesja dopołudniowa w czwartek dotyczyła Aelreda z Rievaulx, a dokładniej jego osoby widzianej oczyma jego biografy Waltera Daniela (Marjory E. Lange); następnie omówiono trudności z oddaniem tłumaczenia dzieł aelrediańskich (Marie A. Mayeski) i zrozumienia jego kazań (Marvin Doebler). Pierwsza sesja popołudniowa tego dnia dotyczyła zaś innych teologów-pisarzy cysterskich: soteriologii Guerica z Igny (Paul E. Locky), kazania Gilberta z Hoyland do angielskich zakonnic z Savigniac (Elizabeth Freeman), eklezjologii Jocelina z Furness (Lindsay M. Irvin). Kolejna popołudniowa sesja czwartkowa dotyczyła znów Aelreda, w aspekcie jego teologicznych kompetencji: eklezjologii (Daniel M. LaCorte), teologii eucharystii w kazaniach (Martha F. Krieg), epistemologii miłości (Philip F. O'Mara). Ostatnia wieczorna sesja dotyczyła z kolei jego nauczania o przyjaźni, co jest elementem wyróżniającym tego angielskiego opata na tle wszystkich innych pisarzy cysterskich. Najpierw poruszono temat możliwości samej przyjaźni według Aelreda (R. Jacob McDonie), następnie jej dynamikę oświetlona przykładami (Travis Neel), wreszcie jej aspekt mistyczny (ks. Ryszard Groń).

Piątek przyniósł kolejne sesje poświęcone bohaterowi tegorocznej Konferencji. Do południa odbyła się sesja poświęcona jego nauczaniu o duszy na podstawie *De anima*: najpierw augustyński wpływ tej nauki (Aage Rydstrom-Poulsen), następnie dynamikę działania duszy (J. Stephen Russel), i wreszcie samo nauczanie o duszy (Luke Anderson). Pierwsza sesja popołudniowa dotyczyła cystersów we Francji i państwach Beneluksu, w której omówiono historię opactwa bretońskiego (Claude Evans), oratoria i kaplice na włościach cysterskich (Kathryn Salzer) i duchowo-religijny wpływ cystersów na Północną Europę (Erin Jordan). Wieczorna sesja tego dnia dotyczyła problematyki związanej z Wilhelmem z St. Thierry: oryginalności jego nauczania teologicznego (Tyler Sergent), wkładu jego osoby i teologii (Steven Cartwright), relacji do nauki o dyscyplinie Bernarda i dialektyki (E. Rozanne Elder).

Z trzech sobotnich sesji, dwie znowu były poświęcone osobie Aelreda z Rievaulx. Dopołudniowa była poświęcona: wspólnocie cysterskiej z Watton, w której miało miejsce zdarzenie z pewną zakonnicą opisane przez Aelreda w utworze *O pewnym cudzie* (Andrea J. Dickens), ideałowi szlacheckiemu uwiecznionemu w jego utworach historycznych (Jean Truax), przedstawieniu Aelreda w roli opata w Rievaulx (Brian P. McGuire). Sesja popołudniowa dotyczyła roli cystersów w rozwoju sztuki: wyobrażenia postaci ewangelicznych uwiecznionych w klasztorze w Helfcie (Laura M. Grimes), szczególnego wkładu cystersów w kulturze niemieckiej (Charlotte Ziegler), Antyfonarza Salcyńskiego (Judith E. Dietz). Ostatnia sesja sobotnia była związana z Aelredem i stosowania w jego twórczości pism Ojców Kościoła, zwłaszcza Ambrożego (Marsha L. Dutton), benedyktynów (Terrence Kardong) i komentatorów (Mark F. William).

Ostatni dzień Konferencji dotyczył Bernarda z Clairvaux i znów, po raz siódmy, Aelreda z Rievaulx. Obydwie sesje odbyły się przed południem. Pierwsza poświęcona nauce św. Bernarda omawiała interpretację jego Pieśni nad Pieśniami na podstawie homilii 42 (Rose M. Tillisch), psychologiczny aspekt jego antropologii (Richard Upsher Smith, Jr.), nawrócenie bernardyńskie na przykładzie księcia Henryka Francuskiego z XII w. (Christopher Crockett). Druga sesja omawiała sprawy związane z alegorią i typologią u Aelreda z Rievaulx. Najpierw omówiono przykłady tropów w *Homiliach de oneribus* (Ellen E. Martin), później – ptaki i bestie w utworach Aelreda (Elias Dietz), całość zaś zakończono dyskusją prowadzoną przez Marsha L. Dutton i Marka F. Williama.

Bogactwo treści i dobre przygotowanie Sympozjum z całym programem sesji i wystąpień, sprawiło, że uczestniczący w niej mogli jeszcze bardziej zgłębić tajniki życia średniowiecznego człowieka w jego różnych uwarunkowaniach. Tegoroczne sesje Konferencji Studiów Cysterskich poświęcone 900. rocznicy urodzin Aelreda z Rievaulx przyczyniły się już po raz kolejny do odkrywania fenomenu tego angielskiego opata. Miejmy nadzieję, że badania te będą opublikowane, przyczyniając się do lepszej znajomości postaci i działalności dwunastowiecznego opata, który jeszcze na początku zeszłego stulecia był niemal zupełnie nieznan. Wszyscy zainteresowani uczestnictwem w Kongresie powinni zajrzeć na stronę internetową: www.wmich.edu/medieval/congress.

ks. Ryszard Groń – Wrocław, PWT

3. ORTODOKSJA, HEREZJA, SCHIZMA W KOŚCIELE STAROŻYTNYM

w 1600. rocznicę dysputy św. Augustyna z donatystami w 411 r.
(Seka Patrystyczna, Stary Sącz, 20-21 IX 2011)

W dniach 20-21 IX 2011 r. w Rekolekcyjnym Domu Pielgrzyma „Opoka” w Starym Sączu odbyło się doroczne spotkanie członków Sekcji Patrystycznej przy Komisji ds. Nauki Wiary Episkopatu Polski. Obrady zgromadziły patrologów, filologów i historyków z wielu polskich i zagranicznych środowisk naukowo-dydaktycznych. Tegoroczna problematyka prezentacji badań dotyczyła: *Ortodoksji, herezji, schizmy z Kościoła starożytnym* i związana była z 1600. rocznicą dysputy św. Augustyna z donatystami w 411 roku.